

Til:

Det psykologiske fakultet
Universitetet i Bergen

Ekstern programsensorrappport våren 2020

Oppdraget omfatter 5., 6. og 7. semester på profesjonsstudiet i psykologi ved Universitetet i Bergen, og det lyder som følger:

Det psykologiske fakultet ber programsensorene for profesjonsstudiet i psykologi, Hanne Haavind og Kjetil Sundet ved UiO, om å se på sammenhengen mellom læringsutbyttebeskrivelser, obligatoriske arbeidskrav og vurderingsform. Fakultetet ønsker en gjennomgang av hvorvidt de obligatoriske arbeidskravene fremmer læringsutbyttet i emnet, og om vurderingsformen er egnet til å prøve de ferdigheter, kunnskaper og generell kompetanse studentene skal ha opparbeidet seg i emnet.

Bestillingen omfatter følgende emner:

Fra 5. semester

PROPSY305 Kognitiv psykologi

<https://www.uib.no/emne/PROPSY305> (15 stp)

PROPSY306 Klinisk nevropsykologi

<https://www.uib.no/emne/PROPSY306> (15 stp)

Fra 6. semester

PROPSY307 Skole- og opplæringspsykologi

<https://www.uib.no/emne/PROPSY307> (15 stp)

PROPSY308 Personlighetspsykologi

<https://www.uib.no/emne/PROPSY308> (15 stp)

Fra 7. semester

PROPSY309 Sosialpsykologi

<https://www.uib.no/emne/PROPSY309> (15 stp)

PROPSY310 Kultur, helse og utvikling

<https://www.uib.no/emne/PROPSY310> (15 stp)

Bakgrunn

Høsten 2016 ble ordningen med samordnet opptak innført for det 6-årig profesjonsstudiet i psykologi ved Universitetet i Bergen. Rammen for opptak er 89 studenter pr. år, og studentene begynner som et storkull med oppstart om høsten. Storkullet er samlet de fire første semestrene med felles undervisning. Kullet deles deretter i to, hvorav halvparten fortsetter i 5. semester samme høst, og den resterende halvparten venter med oppstart i sitt 5. semester påfølgende vår. Grunnet forventet og erfart frafall av studenter i løpet av programmet, ble opptaket de tre første årene økt med drøyt 35 % i snitt for å sikre at rammen for uteksaminerte studenter opprettholdes etter fullført program.

I forbindelse med overgangen til det 6-årige studieløpet H16, ble emner fra Årsenheden i psykologi tatt inn i profesjonsstudiet, og eksisterende emner fra det daværende 5-årige programmet ble justert.

Emnene som tilbys studentene på 5., 6. og 7. semester er i hovedsak uendret etter overgangen til det 6-årige studieløpet. Vår gjennomgang baserer seg på erfaringene fakultetet har hatt med de tre studentgruppene som har fullført 5. semester etter at ny ordning tok til å gjelde, dvs. gruppene som startet i sine 5. semester H18, V19 og H19.

Som forberedelse til utarbeidelse av rapporten, besøkte vi Universitetet i Bergen 9.-10. desember 2019. Der møtte vi representanter fra ledelsen og administrasjonen ved fakultetet, studie- og emneansvarlig ansatte, og studenter med erfaring fra nevnte tre kull (se vedlagte deltakerliste i Appendiks). I samtalen ble praktiseringen av, og erfaringene med, undervisningen på 5., 6. og 7. semester gjennomgått.

Vi har tidligere vurdert emneporteføljen for 1. til 4. semester slik disse var endret og tilpasset det 6-årige profesjonsstudiet som ble innført fra høsten 2016. Dette er omtalt i vår forrige rapport, datert 11. desember 2018. Rapporten ble behandlet i Fagrådet 22. januar 2019, og i Kvalitetsutvalget for undervisning og evaluering 27. februar 2019. Likevel vil vi nå komme tilbake til noen av de spørsmål som vi omtalte i denne rapporten.

Først og fremst gjelder dette frafall i løpet av studiet. Det kan virke som frafallet har økt betydelig etter at opptaket ble lagt om og nå skjer gjennom samordnet opptak. Ikke bare er det større frafall i første studieår, det kan også være at frafallet også i noen grad fortsetter lengre opp i studieførløpet. Det kan føre til at antall uteksaminerte kandidater synker til under det måltall som ligger i rammen for opptak gir rom for. Den viktigste grunnen til at vi kommer tilbake til dette, er likevel at det har vist seg vanskelig, for ikke å si umulig, å få tolkbare data som viser omfang av frafallet og hvordan det fordeler seg over første studieår og de etterfølgende semestrene. Dersom det er stort frafall ved studier som har svært høye opptakskrav og store søkertall, kan dette bety at det blant de som ikke ble tatt opp fantes høyt motiverte og vel kvalifiserte søkere, mens noen av de som ble tatt opp manglet motivasjon og utholdenhet for et profesjonsstudium. Profesjonsstudiet er intensivt fra første semester, og det er sløsing med ressurser dersom fakultetet må gi undervisning, veiledning og eksamensvurderinger til mange studenter som ikke fortsetter. Vi vil i rapporten komme tilbake til hvordan fakultetet kan vie spørsmål i forbindelse med frafall, større oppmerksomhet.

Vi vil også rette oppmerksomheten mot det totale omfanget av ulike former for evaluering av studentenes læringsutbytte. Som vi pekte på i rapporten om de fire første semestrene, synes vi at antall evalueringer i form av ulike eksamensformer virket overdrevet. Dette gjelder også de etterfølgende tre semestrene som omfattes av denne rapport. Det er ikke alltid lett å forstå hva som er en eksamen og hva som er obligatoriske arbeidskrav for å få godkjent emnet (se Tabell 1 for oversikt). Også studentene opplever at noen av arbeidskravene innebærer at de utfører oppgaver som likner på eksamen. Mens øvelser med rapportering, gruppediskusjoner og muntlige fremføringer, refleksjonsnotater o.l. ligger tett på selve arbeidskravet, kan den tradisjonelle form for «skoleeksamen» fremstå

som et krevende tillegg. Etter vårt syn er det grunn til å vurdere om «skoleeksamen» er i ferd med å bli en utdatert form. Arbeidet med å finne andre og bedre evalueringsformer som nettopp ligger tatt på arbeidskravene og kan oppfylles både individuelt og i gruppe, er kommet langt. Vi tror derfor at de ulike emnene kan lære av hverandres erfaringer. Slik erfaringsutveksling vil ikke bare være nyttig for de seks emnene som inngår i denne rapport, men gjelder også de emnene som er plassert tidligere i studieløpet. Vi vil komme tilbake til hvordan også nye informasjonsteknologier i større grad kan tas i bruk for å finne egnede metoder for å følge og vurdere studentenes læringsutbytte.

Emnene som inngår i 5., 6. og 7. semester er ikke nye. De ble utmyntet omtrent slik de er nå, ved en større studierevisjon med gjennomgang av emneporteføljen til det daværende 5-årige profesjonsstudiet fra 2011. Omleggingen til det 6-årige forløpet høsten 2016 innebar ikke vesentlige endringer for disse seks emnene. I sin tid ble emnene tilpasset aktuelle lærerkrefter, og for flere av emnene gjelder det at samme lærer har vært emneansvarlig i en årrekke og satt sitt personlige og faglige preg på emnets form og innhold. De utfordringene som gjelder logistikk er også velkjente. Fra 5. semester er kullstørrelsen omtrent 40, og ikke 80 eller mer som den var i de første to årene. Dette bidrar også til å styrke kontakten mellom lærere som deltar i undervisningen og studentene som følger den. Rimeligvis er også kullfølelsen blant studentene sterkere.

Vårt hovedinntrykk er at hvert emne i store trekk har funnet sin form, og at arbeidskrav og vurderingsformer fremmer læringsutbyttet for de fleste emners vedkommende. Vi merker oss at emneansvarlige lærere, studenter og studieadministrasjon i hovedsak er fornøyde. Vår gjennomlesning av nettbaserte emnebeskrivelser og lytting til hva som ble vektlagt i samtalene, bekrefter dette. Når vi likevel kommer til å peke på at et enkelt emne kan virke for omfattende, og at et annet emne har en uklar faglig profil, er det ikke for å felle noen endelig dom, men snarere for å stimulere til en form for utviklingsarbeid.

I det følgende skal vi særlig gå inn på disse vurderingstemaene:

- A) Studieemnenes form og struktur**
- B) Emner som kanskje er for omfattende i sin nåværende form**
- C) Utfordringer ved gjeldende modell for emneansvar**
- D) Utfordringer knyttet til kullstørrelse**
- E) Utprøving av nye undervisningsformer**
- F) Behov for nye evalueringsformer**
- G) Tilpasning til studenter med særskilte behov**
- H) Bedre oversikt over og håndtering av studiefrfall**

A) Studieemnenes form og struktur

Hvert av de tre semestrene omfatter to emner á 15 studiepoeng. Fakultet har godkjente anbefalinger for dimensjonering av pensum, undervisning og eksamen til emner av ulik studiepoeng-størrelse, inkludert 15 poengs-emner. Men vi har ikke funnet ut om disse foreligger i skriftlig form. Vår gjennomgang av emnebeskrivelsene tyder likevel på at det er variasjon i arbeidsmengde emnene i mellom. I samtalen med de emneansvarlige får vi dette bekreftet. Det råder en oppfatning om at slik må det være ettersom emnenes tematikk og målsetning er forskjellige, og at det må få konsekvenser for undervisningen.

De to emnene som inngår i 5. semester (Kognitiv psykologi & Klinisk nevropsykologi) er godt samstemte, og bidrar nok til at studentene opplever dette semestret som et hele. For 6. semester er det vanskeligere å se noen slik sammenheng (Skole- og opplæringspsykologi & Personlighetspsykologi). Det virker tilfeldig, og kanskje er det bare blitt slik. Bedømt ut fra titlene på de to emnene som inngår i 7. semester (Sosialpsykologi & Kultur, helse og utvikling) kunne en kanskje vente seg en tett forbindelse mellom de temaer som blir tatt opp her. Men en nærmere gjennomgang viser at dette neppe er tilfellet.

Logistikken for gjennomføringen av to emner i samme semester varierer. På 5. og 7. semester løper undervisning i begge emner parallelt mens for de to emnene i 6. semester er både undervisning og eksamen organisert sekvensielt. Begge ordningene har fordeler og ulemper, men de valgte ordningene savner gode begrunnelser. Slik det er nå, kan det virke som man overlater til studentene selv å finne ut om det er noen form for sammenheng mellom temaer og metoder som de skal arbeide med i hvert av de to emnene som deler semester.

- ⇒ Vi anbefaler at arbeidskravene som alle emner med 15 studiepoeng skal ha, tydeliggjøres.
- ⇒ Vi foreslår at valg av tema for, og logistikk i gjennomføringen av emner som avholdes samme semester, re-vurderes.

Begge disse anbefalingene gjelder forhold som ikke er løst en gang for alle, men som krever litt mer løpende samarbeid mellom lærere som deltar i undervisning og veiledning i det samme semestret.

B) Emner som kanskje er for omfattende i sin nåværende form

Vi har festet oss ved omfanget av **PROPSY309 Sosialpsykologi**. Emnet ble nedskalert ved studiereformen i 2011 til 15 studiepoeng, men beholdt i hovedsak samme omfang når det gjelder temaer. Så vel emneansvarlig lærer og studentene uttrykker tilfredshet med emnet, og fremhever at lærerne er engasjerte og at innholdet fenger blant studentene. Det omfattende tilbudet sprenger trolig grensene for 15 studiepoeng med klar margin. Det er ikke opplagt at løsningen er å redusere dette emnets omfang. Det kan også være en anledning til å gjennomgå elementene i emnet **PROPSY310 Kultur, helse og utvikling**. Vårt inntrykk er at dette emnet inneholder et ganske sprikende knippe av temaer. Kanskje et mindre omfangsrikt emne med større innvendig sammenheng er løsningen.

I **PROPSY308 Personlighetspsykologi** inngår personlighetstesting med MMPI som obligatorisk arbeidskrav. Administrasjonen er satt bort til eksterne lærerkrefter, og

tilbakemelding gis individuelt til hvert enkelt student uten at faglærer er involvert. Det forblir uklart hvordan testresultatene skal brukes. Selv om den enkelte student kan lære noe om «nye» sider ved seg selv, kan dette også omfatte noe som de heller ikke har bedt om å få vite. Testanalysen kan også lede til reaksjoner som den enkelte ikke er forberedt på. Det er ikke laget retningslinjer for håndtering av slike reaksjoner. Ordningen er kostbar og kan oppleves inngripende. Programsensorene anser egenerfaring med å bli testet ønsket i opplæringen til å bli psykolog, men foreslår at valget av test og formen for tilbakemelding, samt kostnadene, vurderes på nytt.

- ⇒ Det tilrås en kritisk gjennomgang av form og innhold med tanke på dimensjoneringen av emnet **PROPSY309 Sosialpsykologi**
- ⇒ En tilsvarende kritisk gjennomgang bør også omfatte emnet **PROPSY310 Kultur, helse og utvikling** med tanke på å skape en tydeligere tematisk profil som kan vise sammenhengen mellom de temaer og metoder som inngår. Eventuelt kan dette også bidra til å redusere antall temaer.
- ⇒ Det bør foretas en kostnadsberegning og en vurdering av andre innsatsfaktorer for gjennomføring av personlighetstesting med MMPI som en del av **PROPSY308 Personlighetspsykologi**

C) utfordringer ved gjeldende modell for emneansvar

Det formelle ansvaret tilhører instituttet som tilbyr emnet, dvs. *Institutt for biologisk psykologi* når det gjelder **PROPSY306 Klinisk nevropsykologi**, og *Institutt for samfunnspsykologi* når det gjelder de øvrige fem emnene. Hvert emne har delegert ansvaret for den semestervise gjennomføringen av emnet til én av de ansatte lærerne. Siden alle disse emnene har en lang historie, har de på noen måter fått en gjennomtenkt form, men også til dels uklare pensum-angivelser og i overkant mange innslag av repeterende kunnskapsprøving i form av både semesterrapporter og eksamener. Det er også en utfordring at det enkelte emnet kan få en sterk binding til den læreren som er emneansvarlig. En side ved dette «eierforholdet» er at det blir krevende å kople inn andre lærere dersom den ansvarlige blir forhindret fra å undervise eller går i forskningstermin – eller rett og slett har sluttet. En annen side ved dette, er at emnebeskrivelsene er laget slik at det blir unødig tungvint å gjøre løpende justeringer i form og i innhold.

Dersom den vedtatte emnebeskrivelsen gjøres tilstrekkelig åpen, både hva angår konkret innhold i pensum og kunnskapsprøving, vil ansvarlig institutt lettere kunne rokere eller erstatte lærere med det operative emneansvaret.

- ⇒ Vi oppfordrer til en kritisk gjennomgang av utforming av emnebeskrivelser med sikte på tilstrekkelig generelle formuleringer som muliggjør både faglig oppdatering og bytte av lærekrefter uten å måtte søke emnets form og innhold godkjent på nytt.

D) utfordringer knyttet til kullstørrelse

Emnet **PROPSY306 Klinisk nevropsykologi** er sammensatt ved at det omfatter både kunnskapsformidling- og ferdighetslæring i stor skala, hvor sistnevnte omfatter obligatoriske øvelser i administrering av WISC, samt nevropsykologisk praktikum. Gjennomføringen er sårbar for de begrensningene som egnede lokaler og tilgjengelige lærere setter. Instituttet har ikke blitt tilført økte lærerressurser etter at rammen for opptak til studiet økte. Førte

studenter er i overkant av hva opplegget kan tåle. Kapasitetsproblemer er blitt forsterket etter hvert som «overbooking» er blitt praktisert ved opptak. Snarlig flytting til nye lokaler medfører usikkerhet om dagens ordning kan fortsette. Dermed tvinges de som er ansvarlige for emnet til en kritisk gjennomgang av innhold og form for de enkelte arbeidskravene. Særlig gjelder dette hvordan de ulike elementene skal organiseres i tid og rom.

Programsensorene bemerker at enhver undervisning – og spesielt ferdighetslæring som inngår i dette emnet – er sterkt personavhengig. Gruppetilbudet i de to ferdighetsemnene får god omtale fra studentens side, men de trekker også frem ulikheter i form og innhold som følge av forskjellige gruppeledere. Noe annet er ikke å forvente.

Alternative måter å organisere undervisningen, bør vurderes for **PROPSY306 Klinisk nevropsykologi**. Dette kan skje ved «besparelser», som for eksempel ved å kombinere plenumsforelesninger med podkast-baserte faktafremlegg og ved bruk av studentledete kollokvier. Men det kan også skje ved økt ressurstilgang i form av flere lærere og veiledere. Det er dessuten uavklart om det er mulig – og ønskelig – å lage felles tilbud med andre praktikum om felleselementene ved klientarbeid (kontaktetablering, intervju, prinsipper for utredning mm.)

- ⇒ Utforming og gjennomføring av test-øvelser og praktikum i klinisk nevropsykologi bør gjennomgå med tanke på ressursbruk og læringsutbytte gitt emnets størrelse. Det er grunn til å vurdere om utformingen av praktikum kan samkjøres med læringskrav innen andre praktikum-emner.

E) Utprøving av nye undervisningsformer

Undervisningen følger i grove trekk tradisjonelle mønstre, dvs. at studentene tilbys en blanding av kateterundervisning, seminarer, gruppearbeid og øvelser. Unntaket er emnet **PSOPSY305 Kognitive psykologi**, som over flere år har tilbudt en blanding av nyere undervisningsformer. Mulighetene som ligger i bruk av podkast- og andre former for fjern-/hjemmeundervisning, digitaliserte lærebøker, virtuelle øvelser, høster interesse fra andre emneansvarlige og fra fakultetsledelsen. Vårt inntrykk var likevel at dette er i liten grad problematisert eller systematisk utprøvd innenfor andre emner. Vi er åpne for at dette kan ha endret seg i løpet av vårsemesteret 2020.

- ⇒ Vi oppfordrer til en kritisk gjennomgang av undervisningsformene med tanke på mulighetene som nyere teknologiske løsninger kan utvikle og tilby. Det kan være aktuelt å benytte seg av noen av de erfaringene som er gjort med nettbaserte undervisningsformer i løpet av vårsemesteret. Andre emner kan også lære av løsningene som er blitt prøvd ut og innført på **PSOPSY305 Kognitiv psykologi**.

F) Behov for nye evalueringsformer

De seks emnene har alle ulike opplegg for eksamen. Tabell 1 gir en oversikt basert på emnebeskrivelsene. Det er også glidende overganger mellom det som omtales som oppfylging av arbeidskrav ved godkjenning av deltakelse, krav om rapportering og presentasjoner, og det som regnes som eksamen. Det er ikke lett å se noen åpenbar

sammenheng mellom arbeidskravene og vurderingsformene som blir brukt. Dette er ikke spesielt for disse emnene, men gjelder også for emner og vurderingsformer i de to første årene av studiet. Så langt vi kan se av emnebeskrivelsene, er både hjemmeoppgaver og skoleeksamen (med kort- og langsvars oppgaver), samt flervalgsprøver i bruk. Begge emner i 5. semester vurderes som bestått eller ikke bestått – selv om også en form skriftlig prøve blir benyttet for å evaluere deler av læringsutbyttet. For de andre fire emnene benyttes karakterskalaen A-F for å gradere eksamensprestasjoner. Tre av disse benytter skoleeksamen og én har hjemmeeksamen. Det kan virke som det er en utbredt oppfatning at det må en skoleeksamen til for å gi gradering med karakter.

Det kan være gode grunner til at godkjenningsordninger og eksamensformer er som de er for hvert emne. Men det kan også være at denne flytende situasjonen er en følge av at tradisjonelle eksamensformer i det format som kalles «skoleeksamen» har mistet sin relevans, mens mer samarbeidsbaserte forme for oppgaveløsning ikke helt har vunnet tilstrekkelig gyldighet som metode for å gradere studentenes kunnskapsnivå. Enkelt sagt, det avspeiler ikke lenger psykologers reelle arbeidskrav at man sitter i timevis og forsøker å løse en kunnskapsbasert oppgave uten å bruke det som kan kalles «hjelpemidler». Mens det er nettopp tilgjengeligheten av elektroniske kilder som kan gjøre det vanskelig å bedømme læringsutbytte for studenter etter oppgavebesvarelser som er laget «hjemme».

For studentene selv er eksamensformer som krever resonnement og drøftinger mer interessante og utfordrende enn mer faktaorienterte kunnskapsprøver. Flere av emnene har slike drøftende oppgaver, enten de inngår som formell eksamen eller ikke. Ulike former for oppgaver som skal løses ved muntlige presentasjoner inngår også, selv om heller ikke disse er en del av den formelle eksamen. Når slike oppgaver er basert på gruppearbeid, fungerer det som en form for kontroll av alles innsats, og løfter frem arbeidsprosessen som like verdifull som resultatet. Ordninger for å godkjenne læringsutbytte fra praktiske øvelser ser ut til å ha funnet sin form, og individuelle og samarbeidsbaserte temaoppgaver kan besvares innenfor en gitt tidsramme fra 48 timer til en uke, og med tilgang til elektroniske kilder. For individuelle hjemmeeksamener er det dessuten utviklet dataprogram som i noen grad kan kontrollere for plagiering. Det er en utviklingstrend i retning av at studiet tilbyr oppgaver som ligger tett på gjennomføring av praksis og øvelser, og at studentene også er med å evaluere hverandres innsats. Det er en trend vi hilser velkommen.

Derfor er vi også tilbøyelige til å hevde at skoleeksamens dager er talte. Denne formen prøver ikke studentene på måter som er tilstrekkelig relevante for deres læringsutbytte. Det blir eksamenslesning, som i semestre der flere emner inngår, kan virke forstyrrende for andre oppgaver som er tidkrevende og skal gjennomføres. Dessuten er det tidkrevende å bedømme slike eksamener, kostnadene ved å arrangere dem er høye, og resultatet er kanskje ikke så pålitelig at det er verdt innsatsen. Sett hen til hvor langt disse emnene er kommet i retning av å integrere arbeidskrav og ulike former for evaluering, kan det tenkes at de alle kan følge **PROPSY305 Kognitiv psykologi** og **PROPSY306 Klinisk nevropsykologi** og rett og slett droppe skoleeksamen.

Men noen vil spørre, hva så med faktakunnskap? Også her kan det være grunn til å se til **PROPSY305 Kognitiv psykologi**, som har prøvd ut og funnet fram til mer interaktive evalueringsformer. Slik vi har forstått dette, har lærerne ved dette emnet utviklet flervalgsprøver som besvares elektronisk. Disse skal først og fremst gi studentene muligheter til å sjekke underveis hvordan de ligger an med hensyn til eget læringsutbytte.

Oppgavene i seg selv kommuniserer både hva som er nødvendig kunnskap og hvor spesifikk slik kunnskap skal være. Det tar selvsagt tid å lage gode flervalgsoppgaver, for det krever at det er et stort antall enkeltoppgaver som samlet skal være dekkende for fagfeltet. De kan ordnes i serier, både tematisk og i mer tilfeldige serier. Begge deler kan brukes som screening og av studentene som selvkontroll. Er forarbeidet først gjort som en del av undervisningsforberedelsene og vurdering av hva som er sentrale deler av pensum, er administrasjonen enkel, og studentene får feedback underveis i læringsprosessen.

I løpet av våren 2020 er alle emner blitt utfordret til å klare seg uten skoleeksamener, og dermed også blitt stimulert til å finne nye evalueringsformer. Her kan det også ligge inspirasjon til å fortsette med nettbaserte løsninger i tiden fremover.

- ⇒ Vi tilrår at ordningen med skoleeksamen gradvis fases ut og avvikles.
- ⇒ Det kan legges til rette for å utvikle flervalgsprøver for å teste det mer faktabaserte innholdet i emnene. Her er det grunn til å dele erfaringer som er gjort for emnet **PROPSY Kognitiv psykologi**
- ⇒ En kritisk gjennomgang av hvordan evalueringsformer står i forhold til opplæringsmål og arbeidskrav kan trolig bidra til å redusere «eksamenstrykket».

Disse oppfordringene gjelder programsensorenes vurdering av forhold som ikke er spesifikke for disse seks emnene, men gjelder hele psykologstudiet. For lærerne er det er først og fremst en oppfordring om å lære av hverandre, mens de for studieadministrasjon er en mulighet for å redusere de samlede kostnadene i forbindelse med eksamensavvikling.

G) Tilpasning til studenter med særskilte behov

I løpet av vårt møte i Bergen var det et tilbakevendende tema hvordan studieadministrasjonen arbeidet med tilrettelegging av undervisning, øvelser og eksamen for enkelt-studenter med ulike former for funksjonshemning eller sykdom. Selv om det ikke er noen form for tallfesting av hvor mange studenter dette gjelder, og heller ikke finnes noen oversikt over merarbeid og ressursbruk, oppfattet vi omfanget som stigende. Dette kan enten skyldes økt behov blant studentene eller økt bevisstgjøring om mulighetene. Fra studenthold tilbys det hjelp til veiledning av studenter som er i tvil om hvilken rettigheten som finnes. Alle parter peker på at det er ønskelig med bedre informasjon om rettigheter og muligheter, sammen bedre oversikt over hva praktisering av en rekke individualisert løsninger krever av administrasjonen.

- ⇒ Vi anbefaler at retningslinjer, ansvar og handlingsrom for studenter med behov for særskilt tilpasning, gjennomgås på nytt. Det kan være behov for å bedre – og spesialisere – personell som arbeider med studieveiledning og tiltaksutforming for studenter med særskilte behov.
- ⇒ Det er også grunn til å lage rutiner for tilrettelegging av eksamensformer, sett i forhold til nødvendigheten av at studenter med særskilte behov får anledning til å dokumentere sine ferdigheter.

H) Bedre oversikt over og håndtering av studiefrafall

Som nevnt innledningsvis, var vi også i forrige rapport opptatt av at overgangen til et seksårig program har økt andelen av studenter som faller fra i løpet av første studieår (Se Tabell 2). Det har vist seg vanskelig for oss å få ut brukbare data som kan belyse om det er stort frafall videre i studieløpet. Vi skulle tro at også fakultetet gjennom studieadministrasjonen er interessert i å kunne følge enkeltstudenters gang gjennom studiet og andelen som fullfører. Vi har spurt om hvor stort det reelle frafallet er, når en holder ulike forsinkelser utenfor. Vi lurte også på om frafallet stort sett skjer i løpet av det aller første studieåret, og at kullstørrelsen dermed holdes nokså stabil videre. Selv om det er noe usikkerhet knyttet til tallene Tabell 2, virker det som dette frafallet er overraskende høyt for kull 2017 og senere kull. Hva kan dette skyldes? Fakultetets svar har foreløpig vært å øke antall studenter som tilbys studieplass. Noe som kan ha ført til at frafallet første år faktisk er blitt større. Vi tror uansett at «overbooking» ved opptak er en utilstrekkelig – og på noen måter også en u hensiktsmessig – løsning.

Vi er klar over at et seksårig studieløp nødvendigvis også vil føre med seg at noen studenter blir forsinket og tar permisjoner av ulike grunner. Dette gjør at kullstørrelsene kan svinge, men justerer seg over tid. Etersom studenter med forsinkelser likevel fullfører, skal de ikke telles som om de har falt fra. Men hvis studentene i større utstrekning slutter fordi deres forventninger ikke blir innfridd, og de derfor kommer til at de vil følge et annet studium, er det grunn til å følge utviklingen nøyer, og vurdere hva som kan gjøres.

En side ved denne saken, er som nevnt hensynet til motiverte og kvalifiserte søkere som ikke er kommet inn. Studentenes inntrykk er at noen prøver seg, men nokså fort skifter over til rettsvitenskap, medisin og odontologi. Studenter med høye søkerpoeng har jo muligheter til å ta imot studieplass ved flere studier. Viktigere er det kanskje at det er sløsing med ressurser å drive intensiv opplæring med studenter som likevel ender med å trekke seg. Store kull med en stor andel studenter som bare er «på besøk», reduserer kullfølelsen og undergraver de samarbeidsformene mellom studentene. Noe som er et viktig kjennetegn ved psykologstudiet. Motivasjonen for å «prøve seg» på psykologstudiet, er ikke nødvendigvis samme type motivasjon som gjør at man intensiverer innsats og holder ut.

Det kan derfor være grunn til å se nærmere på den informasjonen som går ut til personer som kan søke opptak. Er de som søker og blir tatt opp, klar over at innholdet i psykologstudiet er både forskningsbasert og praksisrelevant, og at det er så pass arbeidskrevende og med obligatorisk deltakelse, at det vanskelig lar seg kombinere med inntektsgivende arbeide i løpet av semestrene?

- ⇒ Vi spør om det kan lages bedre ordninger for registrering av progresjon og permisjoner og frafall for studentene gjennom studieløpet? Noe som innebærer et bedre system for registrering og uttak av rapporter, men også en større forpliktelse fra studentenes side til å registrere fremgang og forsinkelser.
- ⇒ Vi forslår at det foretas en sammenligning med erfaringer med frafall med de andre tre universitetene som driver profesjonsprogram i psykologi.
- ⇒ Vi etterspør muligheten for et system hvor studentenes motivasjon og gjennomføringsevne blir sterkere vektlagt i den informasjon som potensielle søker har tilgang til. Også her er det grunn til å samarbeide med de tre andre universitetene.

Oppsummering og avslutning

Vi konstaterer at 5., 6. og 7. semester holder høy kvalitet på undervisningen, at de ansvarlige lærerne er sterkt engasjert i faget sitt, og at temaene stort sett oppfattes som engasjerende og meningsfulle blant studentene. Vår oppfatning er at arbeidskravene fremmer ønsket læringsutbytte, og at vurderingsformene er egnet til å kvalitetssikre ferdigheter, kunnskaper og kompetanse innen emnene. Samtidig finner vi flere områder med forbedringspotensial knyttet til struktur og gjennomføring.

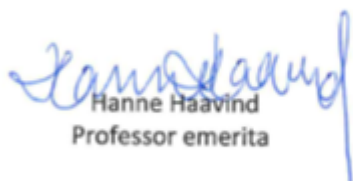
Spesielt vil vi peke på mangelen på samkjørte regler for hva som kreves av arbeidsinnsats, obligatorisk deltakelse og kunnskapsprøving. Vi har bl.a. pekt på at det kan være grunn til å justere forholdet mellom arbeidsinnsats og antall studiepoeng, og at det er ønskelig at hvert emne har en kjernetematikk og en forståelig faglig profil. Dertil konstaterer vi at usikkerhet knyttet til faktisk kullstørrelse gitt overbooking/frafall, gjør det vanskelig å planlegge undervisningen. Vi vil sterkt anbefale monitorering av hvor mange studenter som velger å slutte, ta pause, eller på annen måte blir borte fra studiet, men konstaterer at også ved UiB fins det metodiske utfordringer med å følge enkeltstudenters forløp. Forøvrig vises det til de spesifikke anbefalinger knyttet til de gjennomgåtte punktene A) til H):

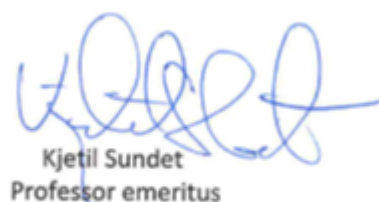
- ⇒ Vi anbefaler at arbeidskravene som emner med felles antall studiepoeng skal ha, tydeliggjøres.
- ⇒ Vi foreslår at valg av tema for, og logistikk i gjennomføringen av emner som avholdes samme semester, re-vurderes.
- ⇒ Det tilrås en kritisk gjennomgang av form og innhold med tanke på dimensjoneringen av emnet **PROPSY309 Sosialpsykologi**.
- ⇒ En tilsvarende kritisk gjennomgang bør også omfatte emnet **PROPSY310 Kultur, helse og utvikling** med tanke på å skape en tydeligere tematisk profil som kan vise sammenhengen mellom de temaer og metoder som inngår. Eventuelt kan dette også bidra til å redusere antall temaer.
- ⇒ Det bør foretas en kostnadsberegning og en vurdering av andre innsatsfaktorer for gjennomføring av personlighetstesting med MMPI som en del av **PROPSY308 Personlighetspsykologi**.
- ⇒ Vi oppfordrer til en kritisk gjennomgang av utforming av emnebeskrivelser med sikte på tilstrekkelig generelle formuleringer som muliggjør både faglig oppdatering og bytte av lærekrefter uten å måtte søke emnets form og innhold godkjent på nytt.
- ⇒ Utforming og gjennomføring av test-øvelser og praktikum i klinisk nevropsykologi bør gjennomgås med tanke på ressursbruk og læringsutbytte gitt emnets størrelse. Det er grunn til å vurdere om utformingen av praktikum kan samkjøres med læringskrav innen andre praktikum-emner.
- ⇒ Vi oppfordrer til en kritisk gjennomgang av undervisningsformene med tanke på mulighetene som nyere teknologiske løsninger kan utvikle og tilby. Det kan være aktuelt å benytte seg av noen av de erfaringene som er gjort med nettbaserte undervisningsformer i løpet av vårsemesteret. Andre emner kan også lære av løsningene som er blitt prøvd ut og innført på **PSOPSY305 Kognitiv psykologi**.
- ⇒ Vi tilrår at ordningen med skoleeksamen gradvis fases ut og avvikles.

- ⇒ Det kan legges til rette for å utvikle flervalgsprøver for å teste det mer faktabaserte innholdet i emnene. Her er det grunn til å dele erfaringer som er gjort for emnet **PROPSY Kognitiv psykologi**
- ⇒ En kritisk gjennomgang av hvordan evalueringsformer står i forhold til opplæringsmål og arbeidskrav kan trolig bidra til å redusere «eksamenstrykket».
- ⇒ Vi anbefaler at retningslinjer, ansvar og handlingsrom for studenter med behov for særskilt tilpasning, gjennomgås på nytt. Det kan være behov for å bedre – og spesialisere – personell som arbeider med studieveiledning og tiltaksutforming for studenter med særskilte behov.
- ⇒ Det er også grunn til å lage rutiner for tilrettelegging av eksamensformer, sett i forhold til nødvendigheten av at studenter med særskilte behov får anledning til å dokumentere sine ferdigheter.
- ⇒ Vi spør om det kan lages bedre ordninger for registrering av progresjon og permisjoner og frafall for studentene gjennom studieløpet? Noe som innebærer et bedre system for registrering og uttak av rapporter, men også en større forpliktelse fra studentenes side til å registrere fremgang og forsinkelser.
- ⇒ Vi forslår at det foretas en sammenligning med erfaringer med frafall med de andre tre universitetene som driver profesjonsprogram i psykologi.
- ⇒ Vi etterspør muligheten for et system hvor studentenes motivasjon og gjennomføringsevne blir sterkere vektlagt i den informasjon som potensielle søkere har tilgang til.-Også her er det grunn til å samarbeid med de tre andre universitetene.

Samlet sett er disse anbefalinger og spørsmål ikke ment som pålegg, og de bør heller ikke tas til inntekt for at de seks emnene som inngår i disse tre semestrene ikke holder tilstrekkelig kvalitet. Oppsummert er dette snarere uttrykk for at vi ser arbeidet med å utvikle undervisningskvalitet og relevante evalueringsformer som et løpende arbeid. Emnene bør nettopp ikke stivne i en form. Programsensorenes rapport kan forhåpentligvis representerer noen utfordringer som igjen kan være med å drive et slikt utviklingsarbeid.

Oslo 30. april 2020

Hanne Haavind
Professor emerita

Kjetil Sundet
Professor emeritus

TABELL 1:

Obligatoriske arbeidskrav og eksamen for semestrene 5. – 7. på profesjonsprogrammet i psykologi
Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

Semester	Emne	SP	Obligatorisk arbeidskrav	Eksamensform	Vurdering
5. sem.					
PROPST305	Kognitiv psykologi	15	Fremmøte, essays, prøver, oppgave, evaluering ++	Lik obligatorisk arbeidskrav	B/IB
PROPSY306	Klinisk nevropsykologi	15	Fremmøte, rapport, prøver, praktikum, staff	Lik obligatorisk arbeidskrav	B/IB
6. sem.					
PROPSY307	Skole- og opplæringspsykologi	15	Praksis, oppgaver (gruppe + individuell), presentasjon	Skoleeksamen (4 timer: kort- og langsvarsoppgave)	A-F
PROPSY308	Personlighetspsykologi	15	Gruppeoppgave, egentesting, praksisøvelse, emneoppgave	Skoleeksamen (3 timer)	A-F
7. sem.					
PROPSY309	Sosialpsykologi	15	Øvelser, notat, fremmøte, kursprøve	Skoleeksamen (6 timer)	A-F
PROPSY310	Kultur, helse og utvikling	15	Gruppearbeid, case-rapport, 'fagfelleevaluering', sammendrag av publiserte studier	Hjemmeeksamen (48 timer)	A-F

TABELL 2

Registrert frafall fra psykologstudiet i første studieår, for kull med direkte opptak
Høst 2016 og senere, Det psykologiske fakultet, Universitetet i Bergen

<i>Første studieår startet</i>	<i>Bekreftet opptak og møtt</i>	<i>Sluttet første år, pr. årskull</i>	<i>Prosent frafall første år</i>
Høst 2016	94	11	12 %
Høst 2017	134	33	23 %
Høst 2018	104	49	47 %
Høst 2019	102	41	40 %

APPENDIX

Liste over deltakere på møte 9. – 10. desember 2019 ved Det psykologiske fakultet, UiB:

Fagrådsleder for psykologprogrammet

Professor Helge Molde

Programansvarlig fra Institutt for biologisk og medisinsk psykologi

Universitetslektor Rune Raudeberg

Programansvarlig fra Institutt for samfunnspsykologi

Professor Torbjørn Torsheim

Emneansvarlig

Professor Mark Price fra Institutt for samfunnspsykologi:

– PROPSY305 Kognitiv psykologi

Førsteamanuensis Eike Wehling fra Institutt for biologisk og medisinsk psykologi:

– PROPSY306 Klinisk nevropsykologi

Universitetslektor Rune Raudeberg fra Institutt for biologisk og medisinsk psykologi:

– PROPSY306 Klinisk nevropsykologi

Professor Hilde Hetland fra Institutt for samfunnspsykologi:

– PROPSY307 Skole og opplæringspsykologi

Professor Bjørn Helge Johnsen fra Institutt for samfunnspsykologi:

– PROPSY308 Personlighetspsykologi

(stedfortreder for Torill Christine Lindstrøm)

Professor Norman Andersson fra Institutt for samfunnspsykologi:

– PROPSY309 Sosialpsykologi

Førsteamanuensis Sebastian Jentschke fra Institutt for samfunnspsykologi:

– PROPSY 310 Kultur, helse og utvikling

Studentrepresentanter

Vilde Amalie Tolo – opptak fra H2016, fullført 7. sem. H19
med PROPSY 309 og PROPSY 310

Sophie Galtung Døsvig – opptak fra H2016, fullfører nå 7. sem. V20
med PROPSY 309 og PROPSY 310

Marion Torrisen Risa – opptak fra H2018, fullført 3. sem. H19

Studieadministrasjonen ved fakultetet

Seniorkonsulent Mirza Mujic – programkoordinator for profesjonsstudiet